

Ks. Zdzisław Matecki

Prorocy
VIII i VII wieku przed Chrystusem
obrońcami sprawiedliwości
społecznej w Judzie i Izraelu

Księgarnia św. Jacka
Katowice 2009

Studia i Materiały
Wydziału Teologicznego
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Nr 55

Redaktor serii:
Ks. ARTUR MALINA

Skrypty i podręczniki

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Wstęp	13
Rozdział 1. DZIEJE BADAŃ NAD SPOŁECZEŃSTWEM IZRAELSKIM	17
1.1. Albrecht Alt	17
1.2. Herbert Donner	18
1.3. Teoria kapitalizmu rentowego	18
1.4. H.G. Kippenberg – model starożytnego społeczeństwa klasowego	20
Rozdział 2. PROROCKA KRYTYKA STOSUNKÓW SPOŁECZNYCH W JUDZIE	24
2.1. Prorok Izajasz	24
2.1.1. Izajasz 1, 10-17.....	24
2.1.2. Izajasz 1, 21-26.....	25
2.1.3. Izajasz 3, 12-15.....	26
2.1.4. Izajasz 5, 8-10.....	28
2.2. Prorok Micheasz.....	29
2.2.1. Micheasz 2, 1-11.....	30
2.2.2. Micheasz 3, 1-12	31
2.2.3. Micheasz 6, 9-15	33
2.2.4. Micheasz 7, 1-7	34
2.2.5. Wnioski.....	35
2.3. Prorok Sofoniasz.....	35
2.3.1. Sofoniasz 1,2 – 2,3	36
2.3.2. Sofoniasz 3, 1-5	38
2.3.3. Wnioski.....	38
2.4. Prorok Amos	39
2.4.1. Przemoc i nadmierny luksus.....	41
2.4.2. niesprawiedliwości w sądach	42
2.4.3. Nadużycia kupców	42
2.4.4. Wnioski.....	43
2.5. Prorok Ozeasz.....	44

2.6. Prorok Jeremiasz.....	45
2.6.1. Księga Jeremiasza 5, 1-6.....	45
2.6.2. Jeremiasz 5, 20-29.....	47
2.6.3. Jeremiasz 6, 1-8.....	48
2.6.4. Jeremiasz 6, 9-15.....	50
2.6.5. Jeremiasz 6, 27-30.....	51
2.6.6. Jeremiasz 9, 1-8.....	52
2.6.7. Jeremiasz 34, 8-22.....	53
2.6.8. Mowy Jeremiasza przeciw królom (Jr 21, 11 – 23, 8).....	56
2.6.9. Jeremiasz 21, 11 – 22, 9.....	57
2.6.10. Jeremiasz 22, 13-19.....	57
2.6.11. Wnioski.....	60
2.7. Prorok Habakuk.....	61
2.7.1. Habakuk 1, 2-4.....	61
2.7.2. Habakuk 2, 6-19.....	62
2.7.3. Wnioski.....	64
2.8. Prorok Ezechiel.....	64
2.8.1. Ezechiel 11, 1-13.....	65
2.8.2. Ezechiel 18, 1-32.....	66
2.8.3. Ezechiel 19. Żale nad władcami izraelskimi.....	67
2.8.4. Ezechiel 22, 1-16.....	68
2.8.5. Ezechiel 22, 23-31.....	69
2.8.6. Ezechiel 34, 1-31. Pasterze izraelscy.....	71
2.8.7. Wnioski.....	73
2.9. Wnioski ogólne.....	74
2.9.1. Rozwój ekonomiczny społeczeństwa.....	74
2.9.2. Rola państwa.....	78
2.9.3. Dalsze pytania.....	80
Rozdział 3. INNE STAROTESTAMENTALNE I EPIGRAFICZNE	
TEKSTY.....	81
3.1. Działalność państwa judzkiego i jej społeczne skutki.....	81
3.2. Juda wobec zewnętrznej sytuacji politycznej.....	82
3.3. Różne płaszczyzny działania państwa.....	84
3.3.1. Służba wojskowa.....	84
3.3.2. Podatki i zaopatrzenie twierdz.....	86
3.3.3. Praca darmowa ludności.....	89

3.4. Rola państwa judzkiego w przejściu od „stanu pierwotnego” do „państwa dojrzałego”	92
3.4.1. Rola państwa w procesie przemian	92
3.4.2. Socjologiczny model – „wczesnego państwa”	93
3.5. Hierarchia państwowa	94
3.5.1. Król – stojący na czele państwa	94
3.5.2. Król i władza państwowa	95
3.5.3. Dwór królewski	96
3.5.4. Urzędnicy i społeczeństwo	97
3.5.5. Wysocy urzędnicy	99
3.5.6. Rozróżnienie urzędów w stolicy	101
3.6. Dziedziny hierarchii urzędników	101
3.7. Wnioski	103
3.8. Aparat państwowy i lud	104
3.9. „Dom Dawida” – urzędnicy i wyższa klasa w kraju	105
3.9.1. 1 Sm 8, 11-17	105
3.9.2. Izajasz 22, 15-25	106
3.9.3. Rodziny urzędników	107
3.9.4. Urzędnicy jako właściciele ziemi	108
3.9.5. Zawieranie małżeństw przez członków rodziny królewskiej	109
3.9.6. Dom królewski i <i>‘am hā’āraeš</i>	110
3.9.7. Juda jako – „monarchia uczestnicząca”	111
3.9.8. Reforma socjalna w Judzie	114
3.9.9. Ideologia królewska	115
3.10. Reforma Jozjasza (2 Krl 22,1 – 23,30)	116
3.11. Pozorne uwolnienie niewolników za Sedecjasza (Jr 34, 8 – 22)	118
3.12. Wnioski	119
3.13. Koniec i początek	120
BIBLIOGRAFIA	123

INHALTSVERZEICHNIS

Abkürzungen	11
Einführung	13
Kapitel 1. SOZIALGESCHICHTLICHE ERFORSCHUNG ÜBER ISRAELITISCHE GESELLSCHAFT	17
1.1. Albrecht Alt	17
1.2. Herbert Donner	18
1.3. Die Theorie des Rentenkapitalismus	18
1.4. H.G. Kippenbergs Modell der antiken Klassengesellschaft	20
Kapitel 2. DIE SOZIALKRITIK DER PROPHETEN IN JUDA	24
2.1. Der Prophet Jesaja	24
2.1.1. Jesaja 1, 10-17	24
2.1.2. Jesaja 1, 21-26	25
2.1.3. Jesaja 3, 12-15	26
2.1.4. Jesaja 5, 8-10	28
2.2. Der Prophet Micha.....	29
2.2.1. Micha 2, 1-11.....	30
2.2.2. Micha 3, 1-12	31
2.2.3. Micha 6, 9-15	33
2.2.4. Micha 7, 1-7	34
2.2.5. Ergebnis.....	35
2.3. Der Prophet Zephanja.....	35
2.3.1. Zephanja 1,2 – 2,3	36
2.3.2. Zephanja 3, 1-5.....	38
2.3.3. Ergebnis.....	38
2.4. Der Prophet Amos.....	39
2.4.1. Die Gewalt und übermässiger Luxus	41
2.4.2. Die Ungerechtigkeiten in den Gerichten	42
2.4.3. Die Missbräuche der Käufer.....	42
2.4.4. Ergebnis.....	43
2.5. Der Prophet Hosea.....	44
2.6. Der Prophet Jeremia	45

2.6.1. Jeremia 5, 1-6	45
2.6.2. Jeremia 5, 20-29	47
2.6.3. Jeremia 6, 1-8	48
2.6.4. Jeremia 6, 9-15	50
2.6.5. Jeremia 6, 27-30	51
2.6.6. Jeremia 9, 1-8	52
2.6.7. Jeremia 34, 8-22	53
2.6.8. Jeremias Reden gegen den Königen (Jer 21, 11 – 23, 8).....	56
2.6.9. Jeremia 21, 11 – 22, 9.....	57
2.6.10. Jeremia 22, 13-19	57
2.6.11. Ergebnis	60
2.7. Der Prophet Habakuk	61
2.7.1. Habakuk 1, 2-4	61
2.7.2. Habakuk 2, 6-19	62
2.7.3. Wnioski.....	64
2.8. Der Prophet Ezechiel	64
2.8.1. Ezechiel 11, 1-13	65
2.8.2. Ezechiel 18, 1-32.....	66
2.8.3. Ezechiel 19. Leichenlied über judäische Könige	67
2.8.4. Ezechiel 22, 1-16.....	68
2.8.5. Ezechiel 22, 23-31	69
2.8.6. Ezechiel 34, 1-31. Die israelitische Hirten.....	71
2.8.7. Ergebnis.....	73
2.9. Die allgemeine Ergebnisse	74
2.9.1. Die ökonomische Entwicklung der Gesellschaft.....	74
2.9.2. Die Rolle des Staates	78
2.9.3. Weitere Fragestellung	80
Kapitel 3. DIE ÜBRIGE ALTTESTAMENTLICHE UND EPIGRAPHISCHE TEXTE.....	81
3.1. Tätigkeiten des judäischen Staates und ihre gesellschaftlichen Folgen	81
3.2. Die ausenpolitischen Rahmenbedingungen und ihre Folgen in Juda	82
3.3. Felder staatlicher Tätigkeit	84
3.3.1. Das Militär.....	84
3.3.2. Abgaben und Versorgung der Festungen	86
3.3.3. Frondienste des Volkes	89
3.4. Der Staat des vorexilischen Juda im Übergang vom „früher“ zum „reifen Staat“	92

3.4.1. Der Funktionswandel des Staates.....	92
3.4.2. Das soziologische Modell des „frühen Staates“.....	93
3.5. Die staatliche Hierarchie.....	94
3.5.1. Der König als Spitze des Staates.....	94
3.5.2. König und staatlicher Machtapparat.....	95
3.5.3. Der Hofstaat	96
3.5.4. Hofstaat und Gesellschaft.....	97
3.5.5. Die hohe Beamtenschaft.....	99
3.5.6. Verschiedene Beamte in Hauptstadt	101
3.6. Ebenen der Beamtenhierarchie	101
3.7. Ergebnis	103
3.8. Staatsapparat und Volk.....	104
3.9. „Haus Dawids“ – Beamte und Landadel	105
3.9.1. 1 Sam 8, 11-17.....	105
3.9.2. Jes 22, 15-25.....	106
3.9.3. Beamtenfamilien	107
3.9.4. Beamte und Grundbesitzer	108
3.9.5. Heimatspolitik des Königshauses.....	109
3.9.6. Königshaus und <i>‘am hā’āraeš</i>	110
3.9.7. Juda als „partizipatorische Monarchie“	111
3.9.8. Sozialreform in Juda.....	114
3.9.9. Die Königsideologie.....	115
3.10. Die Josianische Reform (2 Kön 22,1 – 23,30).....	116
3.11. Der d ror unter Zedekia (Jer 34, 8 – 22)	118
3.12. Ergebnis	119
3.13. Ende und Anfang	120
LITERATUR.....	123